

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Je zou kunnen denken, zeker ook als je de rouwbrief vergelijkt met de rouwadvertentie in *Trouw*, dat we in de rouwbrief een witregel zijn vergeten tussen de naam 'Pieter Riemersma', en de woorden 'verbi divini minister', maar dat hebben *we*, dat heb *ik* heel bewust gedaan, want dat was mijn vader in heel zijn wezen: dienaar van het goddelijk woord. Die titel was direct met zijn naam verbonden, zoals ook zichtbaar is in zijn bibliotheek waar op de titelpagina van bijna al zijn boeken zijn naam vermeld staat, met direct daaronder VDM, de afkorting van 'verbi divini minister'. De plek waar ik nu sta, de kansel, noemde mijn vader dan ook 'de mooiste plaats op aarde'. En wie hem kennen, zullen dat direct herkennen als woorden die voor mijn vader typerend zijn.

2. Al heel vroeg wilde hij predikant worden. In het gesprek dat we een aantal jaren terug over deze dienst hadden, noemde hij drie 'geloofservaringen' die daarvoor van belang zijn geweest: (1) de wijze van vertellen van Bijbelverhalen door mejuffrouw Michielsen in de tweede klas van de lagere school, (2) het vele zingen van zijn moeder van psalmen en geestelijke liederen tijdens haar huishoudelijke bezigheden, (3) en niet in de laatste plaats: de gebeden van zijn vader bij de maaltijden, die getuigden van een bijzondere band met de Heer.

Dat verlangen om 'dominee te willen worden' werd sterker onder invloed van de wijkpredikant van de familie, in de Watergraafsmeer, dr. G.C. Berkouwer – later hoogleraar dogmatiek aan de Vrije Universiteit – en van ds. J.D. Boerkool, de andere predikant in Amsterdam-Watergraafsmeer. Berkouwer boeide hem, als puber, in de eenvoudige uitleg en toepassing van de Bijbelverhalen en Boerkool in zijn leerstellige uitleg van de Heidelbergse Catechismus.

3. Bij de eerste, bij Berkouwer, deed mijn vader belijdenis, met een tekst die heel zijn leven met hem mee is gegaan, waaraan hij zich persoonlijk optrok, en waarover hij ook graag preekte. Ik ben diverse preken tegengekomen met Spreuken 3:6 als tekst: 'Ken Hem in al uw wegen, dan zal Hij uw paden recht maken', in de woorden van de Nieuwe Bijbelvertaling: 'Denk aan hem bij alles wat je doet, dan baant Hij voor jou de weg.' Ik denk dat Berkouwer voor mijn vader geen betere tekst had kunnen uitkiezen. Het is een tekst die heel dicht bij mijn vader staat, en waaraan hij ook gehoor heeft gegeven, op de manier die helemaal bij hem past: eenvoudig en heel direct. Want dat deed mijn vader: steeds aan Hem denken en Hem betrekken bij alles wat hij deed. Wij als kinderen, en ook de kleinkinderen, zullen dan vooral ook denken aan zijn gebeden bij de maaltijden. Daarin kwam heel ons gewone leven voorbij, daarin werden wij en de mensen die dat nodig hadden opgedragen aan zijn Heer en Heiland, zoals hij dat dikwijls formuleerde.

4. De meeste mensen in deze kerk kennen het taalgebruik van mijn vader wel. Uit de ontroerende afscheidsbrief die hij schreef, zal ik een voorbeeld geven dat we allemaal voor zeer karakteristiek voor mijn vader houden. Hij schrijft daarin richting kleinkinderen: 'Houdt allemaal maar veel

van de Here Jezus als je grootste vriend, die je altijd en bij alles helpen en steunen wil.' Hij zegt dat tegen zijn klein- en achterkleinkinderen, daarmee tegelijkertijd zijn eigen geloof verwoordend, dat nog net zo eenvoudig is als toen hij kind was. En zo zag hij zichzelf ook: als een kind, een kind van God. Anderhalve dag voor zijn dood, op mijn verjaardag, zaterdag 11 juni, had ik aan het eind van de middag nog een erg mooi geloofsgesprek met hem. Eén zin daaruit mag ik u niet onthouden, omdat het zo helemaal mijn vader is: Hij zei: 'Ik weet mij een kind van God, ik ben een kind van God, en ik ga naar Huis, met een hoofdletter.' Het is een zin die de kern van mijn vaders geloof treft. Dat eenvoudige geloof, dat hij als kind al had, heeft hem nooit verlaten. Twijfel? Mijn vader heeft dat nooit gekend, ook niet op de moeilijke momenten in zijn leven. Dat hoeft toch ook niet: als je Hem kent, dan weet je dat je Vader, met een hoofdletter, jouw paden ook weer recht zou maken.

5. 'Hoe verhoud jij je nu tot je vader?' vraagt u. Ik vat het op dat u doelt op ons beider predikantschap. Ik sprak eerder niet voor niets over mijn vaders taalgebruik. Wie mijn vader en mij kennen, weten dat ik een ander taalveld gebruik. Een voorbeeld om u dat duidelijk te maken. Zo zal mijn vader spreken over 'de machtige Heer en Heiland', waar ik veeleer zal zeggen, dat ik wil laten zien 'hoe bijzonder de God van Israël is'. Die taal mag dan best heel verschillend zijn, maar in de basis bestaat er tussen ons een diepe verwantschap, ten minste zo voel ik dat, en dat heeft mijn vader ook zo gevoeld. We kunnen het ook alleen maar elk op onze eigen manier zeggen. Mijn vader uitbundig, ik meer ingetogen.

Mag ik nog één aspect naar voren brengen? U weet dat van de predikant twee dingen worden gezegd. Zo wordt hij herder en leraar genoemd. Voelde mijn vader zich helemaal thuis bij het woord 'pastor', ik voel me meer 'leraar'.

6. De diepe verwantschap die we ondanks alle verschillen hadden, betreft ook de liefde voor de het Bijbels getuigenis. Daar hielden/houden we allebei intens van: van de Bijbelse verhalen. Daarom heb ik ook gekozen voor twee verhalen die ons allebei diep raakten: die passage over Henoeh uit Genesis 5, uit een hoofdstuk, een geslachtsregister, dat niet direct tot de verbeelding spreekt. Zijn allerlaatste preek ging over deze tekst. Hij werd uitgesproken in de beslotenheid van zijn huiskamer tegen zijn kleindochter en haar man, Marieke en Jan. Al heel lang is hij met deze bijzondere tekst bezig geweest. En het verbaast me niet dat deze tekst hem zo raakte. Juist die twee afwijkingen in de tekst in vergelijking met wat over de zes anderen daarvoor en drie daarna wordt gezegd, troffen mijn vader. Nee, hij benoemde dat verschil niet zo expliciet dat er bij al de anderen daarvoor en daarna gezegd wordt dat hij 'leefde', waar bij Henoeh dat woord 'leefde' ontbreekt en daarvoor in de plaats staat dat hij 'met God wandelde', om nu even de woorden van de NBG-vertaling te hanteren. En dat mijn vader dat verschil niet expliciet benoemde, doet niet vreemd aan, hem kennende. Want dat was voor mijn vader 'leven': wandelen met God. Dat je ook zonder God kan leven, wist hij natuurlijk ook wel, maar dat was hem zelf helemaal vreemd.

7. In de preek die hij voor zijn kleindochter hield, haalde hij herinneringen op aan een oom, oom Juul, een biologieleraar met wie hij in het verleden wel gewandeld heeft. Dat moet op Westenschouwen zijn geweest, waar we heel veel vakanties hebben doorgebracht.

Bij mijn zus, Rienkje, en bij mij komen herinneringen op aan wandelingen met mijn vader, in de tijd dat we in Leeuwarden woonden, heel Friesland op zaterdagmiddag door wandelend, en in de tijd dat we in Rotterdam woonden: 10 km, en toen we ietsjes ouder waren: 15 km. Hij genoot ervan, en wij niet minder. Wij vooral ook van de marsen, ijs en de patat die we dan kregen.

Daar lag het wandelen *met God* niet heel ver vandaan. Het was voor mijn vader net zo natuurlijk. Karakteristiek voor dat wandelen samen met iemand, is dat je heel stil kunt zijn, samen genietend van de omgeving waarin je wandelt. Nu was mijn vader niet iemand van de stilte, daar

kon hij niet goed mee overweg. Hij vulde een stilte die dreigde, direct, vaak met een vraag aan deze of gene. Nee, mijn vader was iemand van het gesprek, praten honderd uit en honderd in. De dingen met elkaar kunnen delen, vertellen wat je op je hart hebt, zo zag hij dat wandelen met God.

8. Wij als kinderen hadden nog graag gezien dat mijn vader ook nog echt een laatste preek – over dit verhaal – hier in ‘De Hoeksteen’ had gehouden of anders in ‘Birkhoven’, een andere favoriete plek van mijn vader, maar het kwam er niet meer van. Ja, was dat het wel dat het er niet meer van kwam? Ik denk dat mijn vrouw het beter heeft gezien. Zij zei, het paste niet bij je vader om te zeggen dat dit zijn laatste preek zou zijn. Hij hield er veel te veel van ‘om het blijde evangelie te mogen verkondigen’, om zijn eigen woorden te gebruiken. Daar past geen laatste keer bij.

9. Ik kom bij het andere verhaal dat mij met mijn vader verbond: Lucas 7,11-17. In mijn proefschrift dat ik kort geleden in Tilburg verdedigde, en waarin deze dodenopwekking centraal staat, schreef ik het in het Woord vooraf. Mijn liefde voor dit verhaal is ooit begonnen met/kwam door een preek van mijn vader over dit verhaal. Een preek die me toen raakte. Wat ik me ervan kon herinneren, was dat hij het had over de stoet des levens met Jezus in het centrum en daartegenover de stoet des doods, waarvan de jongeling het centrum vormde. Dat was een beeld dat op de één of andere manier bij me bleef haken, zo jong als ik was. En dan vooral hoe Jezus daarin en daartegen optrad, zo majestueus, zo krachtig. In de afgelopen dagen ontdekte ik dat hij drie verschillende preken over dit verhaal heeft gemaakt. De laatste twee heeft hij op tal van plaatsen in het land gehouden. De één met name in Friesland en Zuid Holland, de ander, zijn laatste in Nieuw-Loosdrecht en omstreken, Nieuw-Loosdrecht zijn zevende en laatste standplaats. Een preek met nieuwe elementen daarin, ontleend aan mijn kandidaatsscriptie over datzelfde verhaal.

10. Waarom we beiden zo van dit verhaal houden, is toch vooral de bewogenheid die Jezus, beter gezegd, de Heer, tentoonspreidt, dat geraakt worden door de nood en het verdriet van de vrouw, en daar dan ook verandering in aan willen brengen. Een pastorale bewogenheid die ik bij mijn vader terugzie, terugzag moet ik nu zeggen. Daar was het hem in de prediking om te doen: mensen troosten en bemoedigen. Zo heeft hij het zelf ook talloze malen geformuleerd. Als ik terugkijk op zijn prediking, dan sluit het verkondigingsgehalte van deze twee verhalen nauw aan op zijn eigen inzet als predikant en bij zijn eigen persoonlijke leven. Die elementen die daarbij pasten, lichtte hij er in zijn preken steeds uit.

11. Worstelde je vader dan nooit? Zeker wel, in het bijzonder op het laatst van zijn leven, na het sterven van zijn vrouw, onze moeder, met wie hij zich zo innig verbonden wist. Het was het boek ‘Sterven .. en dan?’ van ds. B. Telder, een boek uit 1960, dat mijn vader bijzonder onrustig maakte. Met iedereen die langskwam zocht hij het gesprek over de vraag die in het boek centraal staat: krijg je direct na het sterven deel aan de heerlijkheid of pas bij de wederopstanding? Op de zaterdag voor zijn sterven spraken we daar opnieuw over. Het werd stil van zijn kant, toen ik hem aansprak op zijn diepste overtuiging in dezen. Zo had hij er zelf altijd over gesproken. Het was mijn vaders diepste overtuiging dat hij na zijn sterven deel zou krijgen aan die heerlijkheid, waarvan hij wist dat mijn moeder die al ten deel was gevallen.

Een geloofsovertuiging die ook zichtbaar wordt in de eerste woorden van de rouwbrief, door mijn vader zelf gekozen: ‘Ingegaan tot het feest van zijn Heer’. Het heeft het ons niet moeilijk gemaakt wat we vandaag moesten aantrekken, daarbij passend. Het moest stijlvol zijn, zo zag mijn vader het graag, net zoals overigens ook mijn moeder, maar het moest ook feestelijk zijn.

12. We kijken in grote dankbaarheid terug, op deze mens die altijd vol vuur en met handen en voeten het evangelie heeft verkondigd, en daarbij veel mensen heeft getroost en bemoedigend, in een taal en met woorden die voor iedereen te verstaan waren. God hebbe zijn ziel.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

*Dienst van Woord en Gebed
op maandag 20 juni 2016
in 'De Hoeksteen', Amersfoort
ds. Nico Riemersma*